

RUTARS.NET

 www.rutars.net

38815 K. k. Studienbibliothek Laibach
Samo za odrasle!

Kaj pravi brošura škofa Antona Bonaventura?

Kritična razprava.

III. zvezek.

Spisal Anonymus.

Cena 30 vin.

Naroča se v tiskarni v Kranju in pri nekaterih
knjigotržcih.

!! Nova, druga izdaja !!

Samo za odrasle!

38815

Kaj pravi brošura škofa Antona Bonaventura?

Kritična razprava.

III. zvezek.

Spisal Anonymus.

Cena 30 vin.

Naroča se v tiskarni v Kranju in pri nekaterih
knjigotržcih.

Konfiscirano
po državnem pravdniku!

Konfiskacija v dveh instancam
dignijena!

anonim.

Nur für Erwachsene!

Was lehrt die Broschüre des Laibacher Bischofs Anton Bonaventura?

Kritische Abhandlung.

Verfasst von Anonymus.

Preis 60 Heller.

Zu beziehen durch die Verlagsbuchhandlung
F. H. Schimpff, Triest-Wien.

0048
Soltanto per adulti!

CHE COSA DICE IL VESCOVO ANTONIO BONAVENTURA?

Considerazioni
critiche scritte
da un anonimo.

Prezzo cent. 60.

Deposito presso G. Friedler,
Trieste, via Belvedere 22.

Samo za odrasle!

Kaj pravi brošura
škofa Antona
Bonaventura?

III. zvezek ---

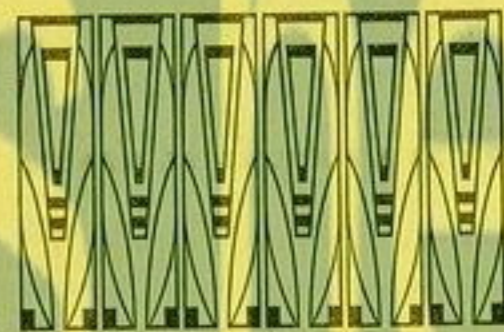
[P. 10. Frango] **Sensationell!**
Nur für Erwachsene!

Was lehrt die Broschüre
des Laibacher Bischofs
Anton Bonaventura?

Sensationell!

Che cosa dice
l'opuscolo del vescovo
Antonio Bonaventura?

Soltanto per adulti!

RUTARS.NET

Rrutars.net

Tiskala in založila tiskarna Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Blagoslavlajte one, ki Vas kolnejo; in molite zanje, ki vse hudo brez vzroka zoper Vas govore!

(Mat. 5. 44; Luka 6. 27.)

Ne zavračajte torej z zasmehovanjem zasmehujočega, ampak molite za njega...

Nagovori onega, ki ne ljubi miru, temveč se hoče prepirati, miroljubno, tako: „Reci, kar hočeš, sovraži me, kar moreš, kolni me, kakor se Ti ljubi, Ti ostaneš vendar moj brat!“

Sv. Avguštin.

Ne ubogajo!

Zadnjič smo jim povedali dovolj jasno: dajte, napravimo skupaj križ čez škofovo brošuro.

Pa ne ubogajo! Rijejo in rujejo in rjovejo še dalje kot v srce zabodeni bivoli. Začeli so zvoniti

širom dežele — po toči — s 57 shodi! In pri teh shodih, s tem pranjem zamorca so si nakopali cele koše novih grehov: z obrekovanjem, denunciranjem, hujskanjem, zavijanem resnice, češ, poglejte, ljudje božji, vsega škofovega pohujšanja so krivi — liberalci. In zdaj si pripovedujejo tercijalke: Vidite, kaj smo rekly, svinjarije ni spisal škof, ampak — liberalci. Oni pa, ki vedo, da je vse pohujšanje od škofa, s svojim vpitjem po shodih greše tudi zoper peti in deveti tuji greh: drugih greh hvaliti, greh zagovarjati. O, pomislite, in vse to pade nazaj zopet le na tistega, po katerem je greh prišel, na škofa. Grozno!

Pa kdo so tisti, ki sedaj po shodih hvalijo in zagovarjajo škofa?

To so tisti, ki so se najhujše zgražali nad škofom, ko je izšla njegova brošura. Na cesti, v kavarnah, v gostilnah so vpili: „Škof z nami nič, mi ž njim nič! Mi smo demokratje (?), škof je konservativec, cerkveni knez! Že je napravil veliko neumnosti, največja je pa ta in najgrša!“

To in še marsikaj so pripovedovali, kdor jih je hotel poslušati.

To veste, da je Peter svojega Gospoda, katerega so Judje zasramovali pred velikim duhovnom, le iz strahu in le trikrat zatajil. Tega pa ne veste, da so klerikalci svojega škofa vsako uro skozi 14 dni zatajili iz same sramote in jeze. To so torej tisti! Tisti, ki

sedaj zaupnice kujejo njemu, ki ga niso poznali ob času največje stiske. Pa naj jih kujejo! Naj zvone svojega škofa slavo in njegovih naukov „ženinom in nevestam“ čast! Čez vse to, pohujšanja iz škofove brošure pognojeno, od farizejev razorano polje, sejalo se bo seme političnega in družabnega prevrata.

In v tem znamenju, v tej nadi izide III. zvezek kritike: „Kaj pravi brošura škofa Antona Bonaventura?“

Ljubljana, dne 25. novembra 1909.

Kritik.

RUTARS.NET

Slovensko ljudstvo, izvej resnico!

Naš namen, zakaj smo poslali I. zvezek zelene brošure v svet, smo v drugem zvezku pojasnili tako prepričevalno, da so celo klerikalci — med seboj seveda — morali priznati: vsaj imajo res prav!

In kdo pošteno mislečih bi nam tudi mogel opravičeno ugovarjati? Trosijo pa ti farizeji cele kupe starih in novih laži. Neradi, pa moramo tudi mi tem farizejem zopet malo na prste stopiti.

Oglejmo si celo to afero s popolnoma treznega stališča, po dejstvu samem kakor žalibog je, in ne kakor bi ne smelo biti!

Da je pouk o spolni vzgoji naše mladine in človeške družbe sploh v gotovem oziru potreben, temu mora pritrđiti vsakdo. O tem tudi ne maramo nobene besede izgubiti odveč.

Je pa drugo vprašanje: Kdo, kdaj in kako naj se izvršuje ta pouk? Vzemimo le razmere v naši deželi, kjer je v ljudstvu z njegovim postankom vred že vkošeninjen predsodek glede spolnega občevanja, bodisi pri zakonskih ali mladini: „O tem molčimo, to naj

ostane kakor je, posebno mladina naj o tem nikar ničesar ne izve iz naših ust! To naj ostane tajnost za vsakogar, vsakomur nasproti!“ Tako je bilo od vseh pamtivekov pa do Vseh svetih l. 1909. Pomislite! Že če so naša dekleta, žene pri spovedi slišale kaj več o tem, kakor so same zase vedele, kako ogorčenje je bilo nad dotičnim duhovnikom! Čudno to ni! Saj se o tem, kakor rečeno, pri nas nikdar ni storilo ničesar, da bi se ta predmet obravnaval v vsakomur dostojni luči. Razen grdega nesramnega kľafanja v slabih družbah, razen slučajnih javnih pohujšanj, kar se pa na kmetih redkokdaj zgodi, se o tem pri nas sploh ne govori javno.

Pa pritrđimo, da je tak pouk res potreben. Vprašamo Vas pa, ali ste kdaj pričakovali, da Vam ga bo podal tisti, na katerega ste najmanj mislili, tisti čegar visoka stanovska čast je najmanj primerna poučevati ženine in neveste, zakonske žene in može o najkočljivejših stvareh človeškega življenja? Gotovo ga ni na Kranjskem, ki bi odgovoril, da smo tak pouk pričakovali ravno od škofa. In morda ravno za praznik Vseh svetih?

Pa česar ni nihče pričakoval zunaj Kranjske, nihče zunaj Avstrije, nihče zunaj celega civiliziranega sveta, to se je zgodilo: ljubljanski škof je izdal pouk „Ženinom in nevestam za srečen zakon“! In to ne morda le tem poverjen, ob pravem času, s primernim navodilom od strani v to poklicanega moža, domačega župnika, vročen. Tudi prav nič se oziraje na to, ali so tisti

katerim se ta pouk izroči, bili že sploh kdaj poprej s primerno vzgojo pripravljeni na tak pouk. Ampak škof je svoje delo izdal v 10.000 izvodih — lepo Vas prosim, kje in kdaj pa bomo imeli na Kranjskem 10.000 parov poročencev — izročil ga je najširši javnosti po javnem knjigotrštvu svoje katoliške bukvarne, kjer se niso prav nič brigali, komu pride ta brošura v roke, samo, da gre „kšeft“ naprej. In izdal je ta pouk gotovo v za take reči za vsakega kristjana najmanj primernem času, o Vseh svetih! Le te tri glavne momente povdarjamo, drugega ne več, saj na tem mestu ne.

Posledice so Vam vsem znane. Ako bi škofova brošura ne prišla v širšo javnost, ako bi se ljudje, ki so o njej slišali, pa še ne čitali, ne pulili s takim razburjenjem in radovednostjo, kakor so se in bi ravno ti v svoji nevednosti ne raznašali še grje svinjarije po svetu, kakršnih, če se cela vsebina brošure presoja s treznejim premislekom, notri dejansko ni, potem seveda bi bilo več kot nesramno izdajati posnetek škofovega dela. Toda moja vest bi bila ostala čista, ker — da, ker bi zelena brošura tedaj ne bila zelena, pa tudi sploh ne tiskana. Vsak dostojen človek ima toliko vesti v sebi, da jo tudi radi najboljšega dobička ne bo šel obremeniti z vso težo zavesti: Ti si kriv pohujšanja, ti si tisti, po katerem je prišlo pohujšanje.

Kdo izmed Vas pa še ne ve, da je bila cela stvar vse drugačna. Kdo ne ve, da je „Katoliška bukvarna“ prodala čez 2000 izvodov rdeče brošure? Kdo ne ve, da je vsak teh 2000 izvodov šel najmanj skozi deset

rok, z mirno vestjo pa lahko to število še podvojimo in tedaj — če vzamemo srednje merilo — imamo račun pred seboj: Škofovo rdečo brošuro je bralo najmanj 30.000 ljudi. Če ne še več, gotovo pa toliko, jih je bilo poleg teh tudi še onih, ki so le slišali o brošuri, so po nji pretikali vse kote, in ki so — ponovno naglašamo — ravno s tem, da o vsebini niso bili natančno poučeni, trosili pravzaprav še največje pohujšanje po celi deželi, pa tudi širom preko kranjske meje. Kdo izmed Vas še ne ve, da je bilo teh 10.000 le prva naklada, prva izdaja, in da je bila cela izdaja proračunjena na 100.000 in določena za prestavo na tri jezike: nemško, laško, hrvaško?

Ako nas izzivajo do skrajnosti, imamo še nekaj bolj kočljivih vprašanj na razpolago, kočljivih za škofovo palačo, za katoliško tiskarno in za nekatere katoliške može.

Danes jim damo že drugič na pomislek: Le izzivajte naprej, še krvavo se boste kesali!

Le v očigled takih dejstev smo šli in strupu vseobčega pohujšanja postavili nasproti — zeleno brošuro kot protistrup. O meni pravijo klerikalci, da imam še preveč natančno vest. Tudi brez te sodbe lahko z mirno vestjo vsak trenutek prisežem, da mi ta moja — recimo le dobra, poštena vest, v trenutku, ko sem sedel za mizo in napisal za zastrupljenega bolnika kot edino zdravilo protistrup v dozi zelene brošure, ni očitala prav nič slabega. In da sem s tem protistrupom zadel res pravo zdravilo, to se je takoj pokazalo. Oni

tisoči radovednežev, ki so v rdeči brošuri sanjarili bogvekaj še grjega, so bili s citati iz zelene brošure hipoma ozdravljeni. Ozdravljeni pa so bili tudi tisti, ki so čitali original. Zakaj znano je, da ista stvar v originalu v kritičnem zrcalu zmanjšuje moč in vpliv originala. In le to sem, in le to smo hoteli doseči s svojo zeleno brošuro.

Protiobračun na levo — nauk na desno.

Farizeji na levo so podali svoj obračun. Moralisti na desno pa okrog zelene brošure stičejo, če se ne motim — za svojim izgubljenim računom.

Prvim torej treba predložiti protiobračun, kakor ga po vsej sili izzivajo, one druge pa za to pot le opozarjam na nauk o morali, katerega si tekom tega protiobračuna kar sami lahko poiščejo. Protiobračun pa velja tudi za one, ki so zašli med perice za najbolj umazano perilo, kar so ga kdaj iz škofijske palače poslali v „žehto“ klerikalnim pericam.

Dodatno k prejšnjemu odstavku; najpreje pa še nekaj splošnih pripomb:

„Kar sem napisal, je vse iz izkušnje vzeto.“

S temi besedami zaključuje † Anton Bonaventura že pred leti svoja navodila o spolnih pregrehah mladine. Da so ta „navodila“ še bolj „znanstveno obdelana“, kakor — po dr. Kreku rečeno — „najmodernejšega

škofa“ pouk ženinom in nevestam“ — evo le nekaj vzgledov. Škof piše, in kar piše, ni bilo konfiscirano:

„Zavoljo te fiziološke lastnosti torej v našem telesu, je tako nevarno govoriti o nečistih stvareh, peti zaljubljene pesmi, dopuščati objeme, poljube in druga dotikovanja, gledati spolne dele telesa...“ „...dotikljaj na nespodobnem kraju radi potrebe ali koristi (pri kopanju, pri umivanju, da odžene srbečico) ni grešen, da, tudi ni grešen, ali vsaj ne smrtno grešen, lahek nagel, površen dotikljaj iz radovednosti, iz lahkoumnosti, ako se ne namerava in ne išče nečisti občutek ali pol... a in se vanj vsaj ne privoli, če se slučajno vzbudi;...“ „Mati bi morala povedati, da to (krvotok pri deklici. Op. pis.) od narave pride in je tako za zdravje ženske potrebno; mati bi morala deklico napeljavati, kako naj se sramežljivo, rablo in hitro v hladni vodi umije, da odpravi nesnago...“

To in kar je škof še drugega „znanstvenega“ napisal, je torej „vse iz izkušnje vzeto“. Zakaj to tukaj omenjam? „Slovenec“, ki bo na to vprašanje zopet po svoje odgovoril, naj mi bo hvaležen, če sem tu le „trgal“ posamezne stavke. Sicer pa vse ob svojem času! Hvaležni pa mi bodite tudi Vi, starši, posebno Ve, matere, ko Vam navajam posebno zadnji stavek. Vsaj iz tega razvidite, kako uči, kako skrbi škof za spolno zdravje mladine. Krvotok... pa hladna voda... Oh, oh, † Anton Bonaventura, odkod so te izkušnje vzete? Rabim pa te „iztrgane“ odstavke osobito za

naš protiobračun. Za in proti škofu. Za, ker že iz tega malega vidimo, da gre škofu že zdavno le spolni pouk za mladino po glavi in se nam potemtakem njegovo najnovejše „znanstveno“ delo „pouk ženinom in nevestam“ ne sme zdeti več tako čuden. Proti škofu pa, ker zopet že iz tega malega uvidimo, kako nevarno je, če se da otroku nabasano puško v roko. In tako nabasano puško pusti slovenski narod v rokah otroku — škofu? In ta narod je dosedaj brezbržno gledal, kake vrste spolna vzgoja je to, s katero škof že leta in leta osrečuje slovensko krščansko ljudstvo? Da taka vzgoja o tako kočljivih zadevah človeške družbe ne more biti prava, sledi že iz tega, ker jo mož ne izvaja iz lastne izkušnje — ampak zgolj le iz raznih, spolno življenje opisujočih knjig. To in kar sliši v spovednici, to je tisto, o čemur on sam pravi: „Kar sem napisal, je vse iz izkušenj vzeto.“ S takimi „znanstvenimi“ izkušnjami mori škof svoje duhovnike, daje povod za pohujšanje naše mladine — on sam otrok, ki je s takimi izkušnjami dobil nabasano puško v roke, ponuja in naravnost vsiljuje to puško tudi drugim otrokom — naši mladini. Te nevarne igrače pa mora biti enkrat konec, in da je za tak konec skrajni čas, na to nas škof sam s svojo novo brošuro opozarja. In za ta konec smo prvi nastopili mi s svojo zeleno brošuro. Ne veri, ne osebi dr. Jegliča velja naš boj, ampak naše puške so naperjene proti vsaki škofovi mitri, pod katero bi njen nositelj okuževal slovensko krščansko ljudstvo s takimi „pouki“ in „navodili“,

kakor nam jih podaja † Anton Bonaventura. Sovražnik svojega naroda je vsak, ki bije boj proti našemu boju in oni ne ljubijo svojega naroda, ki se z nami vred ne bore zato, da dobi ljubljanska knezoškofijska stolica prej ko, boljše bo, vrednega namestnika za modernista, pisatelja spolnih poukov † Antona Bonaventuro!

In sedaj k posameznim točkam protiobračuna!

„Liberalci v svojem elementu.“

Kadar so klerikalci v največji zadregi, takrat vpijejo, da so liberalci v „svojem elementu“. Sicer jih je „Slovenec“ že zdavnaj pokopal kot „gnile mrličiče“, njih število je že zdavno taksiral na — ničlo, a kakor rečeno, kadar se klerikalci pred vsem svetom oblatijo, so vsi ti liberalni mrličiči, vse te liberalne ničle zopet v „svojem elementu“. Tako je tudi „Slovenec“ kot priznan veliki čarodejec čez teden dni po žalostnem poginu škofovih rdeče vezanih poukov za ženine in neveste, liberalce spravil v njihov element. Obudil pa jih je iz groba s temile besedami: „Te dni je ljubljanski knezoškof izdal knjižico „Ženinom in nevestam“. Ta knjiga je namenjena, kakor že naslov pove, le ženinom in nevestam — pa se je vsled neprevidnosti (hm!) nekaj odtisov razprodalo po knjigotrštvu. Ta pomota (aha, zdaj je že pomota) se je takoj popravila in knjiga (?) umaknila iz knjigotrštva. Zato se tudi mi nismo dalje pečali s to zadevo (kaka škoda!)“

Odgovor: Predvsem ni res, da je knezoškof šele „te dni“ izdal knjižico, ampak res je, da je od tega, kar tu „Slovenec“ poroča, preteklo že 8 dni in da so pri „Slovincu“ že dobrih 8 tednov preje vedeli za to krasno „knjižico“. — Naslov sicer res pove, komu velja po najnovejšem krščanstvu pisani pouk za srečen zakon, a vprašanje, komu je bil pravzaprav namenjen, se je rešil za vse druge, le ne za ženine in neveste, katerim jo je šele čez osem dni posvetil „Slovenec“, ko je že izginila pod črni pečat „katoliške“ tiskarne. Dejstva govore namreč čisto drugače kakor „Slovenec“ vsled skrajno debele „neprevidnosti“ „pomotoma“ piše. Poglejmo: Knjižica bi se imela, kakor smo mimogrede že omenili, natisniti v 100.000 izvodih; za prvo naklado se je je tiskalo samo 10.000. Škof, če je imel res „plemenit“ namen pri tej izdaji, mora najbolj vedeti, ali imamo na Kranjskem za najdoglednejši čas 100.000 ženinov in nevest, ki bi ta dragocen zaklad njegovih spolnih poukov potrebovali. Pa vzemimo samo prvo naklado 10.000 izvodov. Čemu in komu to ogromno število? Ali ne tiči že v tej zadnji številki kaj čuden sum o plemenitosti namena, poleg tega pa že potrdilo samonasebi, da je bila knjižica že prvotno namenjena tudi drugim, ne le tem, o katerih govori naslov. Pa to še ni vse. Kaj je treba skrbeti kranjskemu škofu za ženine in neveste na Nemškem, Laškem in Hrvaškem? Tudi to skrb si je bil škof nakopal na glavo, in sicer z nameravanim prevodom svojega izvornika v jezike omenjenih držav. In dalje: Ako je škof namenil knjižico le našim ženi-

nom in nevestam, poskrbeti bi moral, da pridejo izvodi le v posameznih slučajih v roke zaročencem pri izpraševanju, torej potom vročitve župnikov.

Gremo še dalje. Za vsako novoizišlo pošteno delo, ki se ne boji dnevne svetlobe, delajo tiskarne in založniki javno reklamo. Tudi v katoliški tiskarni in bukvarni tolčejo na velik boben kar cele mesece naprej, predno izide kaj posebnega izpod strehe, pod katero je svojčas sam škof razlil svoj blagoslov. Človek bi pričakoval, da bodo njegove prve verne ovčice že iz same hvaležnosti, če ne zavoljo prevelikega počeščenja tudi za škofovo apostolsko delo delali reklamo vsaj po svojih raznih „Bogo-“ in „Lažiljubih“. Pa čudom čudo — nič ni bilo slišati. Škof si je moral prvo reklamo kar sam oskrbeti v „Bogoljubu“ začetkom tega leta. Pa tudi za to so mu le pogojno prepustili prostor, da je napisal širše poročilo o II. škofijski sinodi. Ali čujte! Reklamo so si vendar preskrbeli na drug, še bolj vspesen način. Razpošiljali so zaupnikom po deželi priporočila s pozivom, naj skrbi vsak zaupnik, da se škofova brošura takoj, ko izide, v čim največjem številu in čim najhitreje razpeča med mase ljudstva. „Slovenec“, povej, koliko bi bilo med to maso ljudstva tudi pravih ženinov in nevest, katerim je „knjižica namenjena“! In čemu taka zahrbtna reklama? Pomislite vendar! Ljubljanski knezoškof † Anton Bonaventura reši na tako genijalen način svetovno vprašanje za „srečen zakon“. Če v svoji priznani skromnosti niste marali z vsemi zvonovi zvoniti mu čast in slavo, pa

bi bili natrobili vsaj en del tiste reklame, kakor jo sedaj po celi deželi trobite — za konkurenta — za zeleno brošuro.

Pa še en korak naprej do:

Neprevidnosti in pomote.

Po izidu brošure so ravno najbolj zagrizeni klerikalci najhujše vpili proti škofu. Ko bodo klerikalni zmaji izbruhali zadnji žolč svoje zelene jeze nad zeleno brošuro, jim lahko postrežemo s prav dičnimi imeni sedanjih zagovornikov † Anton Bonaventura. Škoda, da jih ni škof že takrat slišal, za marsikak „bujnoroznat“ priimek bi bil postal bogatejši. To je bilo zelo „neprevidno“ od vernih ovčic do svojega pastirja. Še bolj nepreviden pa je bil „pastir“ sam, ko je knjižico izročil katoliški bukvarni v javno razprodajo. „Pomote“ pa pri vsej tej „neprevidnosti“ ni bilo nobene, ne od strani škofa, ne tiskarne, ne bukvarne. Škofa so že dve leti svarili večinoma vsi duhovniki cele škofije, naj vendar ne izda kaj takega v javnost. Dr. Frančišek Ušeničnik je bil zadnja inštanca, h kateri se je škof, preganjan od vseh duhovnikov, zatekel za nasvet. O tem, kaj mu je Ušeničnik odgovoril, pripoveduje škof sam:

„Navodilo sem tudi poslal dr. Frančišku Ušeničniku. V odgovor mi je dal dvojen nasvet. Pravi: Naj se navodilo sploh izpusti.

Ako se zato ne bi mogel odločiti, tedaj naj nekatere odstavke predelam. Ako se ne motim, mi je kakih osem večjih odstavkov za popravo nasvetoval. Prvega nasveta nisem mogel sprejeti. Od drugega nasveta pa sem vse vporabil, razen dveh, v katerih se izraža želja, naj bi neke (?) krajše odstavke in pa večino pouka ženinom in nevestam izpustil. Potem sem se odločil, da navodilo ponatisnem. Vse gospode prosim, da ga točno proučite. Ne zadostuje, da bi ga le naglo in površno prečitali. Isto velja o knjižicah, spisanih starišem, mladeničem in dekletom, ženinom in nevestam, katere premislite in dotičnikom v roke dajajte.“

Tako je pisal škof sam dne 24. januarja 1909.

Iz te škofove izjave za ta slučaj sledi: da mu je tudi dr. Ušeničnik odsvetoval „večino pouka ženinom in nevestam“; da ga pa škof ni hotel ubogati, da je bil rokopis pripravljen že meseca januarja, da pa je bil škof takrat vendarle toliko previden, da je naročil duhovnikom, da naj knjižico izroče le dotičnikom v roke. To torej bo najbrž tisto, na kar se „Slovenec“ sklicuje glede neprevidnosti in pomote. Ali „Slovenec“ pozabi pri tem, da je od 24. januarja pa do 30. oktobra preteklo 9 mesecev, tedaj čas od spočetja pa do rojstva otroka duševnega očeta † Antona Bonaventure. Meni se dozdeva cela ta 9 mesečna nosečnost nekam sumljiva. Po zgoraj citiranem

besedilu bi imela biti natisnjena brošura že takrat, sicer bi ne bil ukazal škof svojim duhovnikom, da naj jo „premislijo“ in „dotičnikom v roke dajejo“. Najbrž bo ta stvar taka, da je bila brošura že takrat dotiskana, a ker so bili pouki za srečen zakon prvotno najbrž za vse slučaje in položaje še bolj razločno pisani, se je prebujeni prvorojencek kar v farovžih izpremenil v tak položaj, da ga ni bilo več mogoče „dajati dotičnikom v roke“. No, ali pustimo to in vrnimo se zopet v resnično življenje nazaj.

Vsekakor nam dokazuje tu vpleteni slučaj, da je imel škof že resne in žalostne predizkušnje glede izdaje nam znane brošure. Ako je zasnoval ves načrt tako dolgo in tako podrobno, gotovo je moral biti na jasnem tudi glede glavnega in zadnjega namena: kako bom sad svojih trudov plodonosno presadil in za koga? ali le za tē, katerim meri naslov knjižnice, ali naj bodo poukov deležni vsi, ki so dobre volje plačati za nje po 30 vin. izvod. Da se je škof za to drugo širše preje odločil, to smo videli že v številu natisnjenih izvodov, še bolj pa v za nadaljni tisk (100.000 izvodov) in za prevod v tri jezike nameravanem načrtu. Zato govori tudi tista tajna reklama po zaupnikih: Ko brošura izide, le hitro ž njo med ljudstvo!

Verujte mi, škof je bil nezmotljiv!

Kako je drugače z nezmotljivostjo † Antona Bonaventure, o tem nisem dovolj poučen, a v tem slu-

čaju, verujte mi, je bil nezmotljiv. Zmotil se je bil sicer le za toliko, kolikor je podal ženinom in nevestam pouka za srečen zakon, zmotil se je bil tudi, če je mislil, da se bodo za tak privlačen pouk zanimali le ženini in neveste, ampak zmotil se ni, ko je napravil načrt za 100.000 izvodov, ko jih je dal za poizkus natisniti le 10.000; zmotil se ni, ko je Katoliški bukvarni izrecno naročil, da naj se knjižica razprodaja javno in po 30 vinarjev; zmotil se ni, ko je moral odšteti že naprej zahtevanih 1000 kron za tisk in vezavo; zmotil se ni, ko je iz svoje palače gledal z zadovoljstvom, koliko ženinov in nevest so v Katoliški bukvarni osrečili v par urah njegovi pouki za srečen zakon, in zmotil se ni, če je sploh kdaj mislil na to, da bodo izgovarjali njegovo ime † Anton Bonaventura tisoči in milijoni. Zmotil se je pa, če ni mislil na to, da bo on s svojimi spolnimi nauki provzročil med širšo javnostjo več zlega, več pohujšanja, kakor pa srečnih zakonov njegovim ženinom in nevestam. In da zaključim škofovo „neprevidnost“ in „pomoto“, naj navedem še en slučaj:

„Gospod škof, prosim za brošuro!“

Ko je bila brošura pod pritiskom kanonikov že umaknjena, pošlje nek urad svojega slugo po en izvod v Katoliško bukvarno. Tam so mu rekli, da so vse škofove nauke poslali nazaj v tiskarno. Napotil se je tja. Tam so mu zopet rekli, da je cela zaloga že zapечатena. Če pa hoče dobiti kak izvod, naj gre na-

ravnost k škofu. Res, mož gre k škofu. Ko ga ta zagleda, ga nekako plašno vpraša: „No, kaj bi pa Vi radi?“ Sluga: „Gospod škof, prosim za eno Vašo brošuro!“ Pri tej priči se škofu zjasni lice in prav prijazno odgovori: „Le pojte dol v bukvarno, pa jo boste dobili.“ Sluga mu pojasni, da je že bil tam in tudi v tiskarni, pa da so ga od tam poslali naravnost k škofu. „Tako,“ vzklikne vznevoljen škof. „No, le počakajte, jaz sicer nimam brošure, pa bom odredil, da jo jutri gotovo že dobite v bukvarni.“ — Sluga je šel drugi dan, t. j. v četrtek, res v katoliško bukvarno, toda brošure kljub škofovemu zagotovitlu ni več dobil.

Je sicer samposebi malenkosten ta slučaj, toda pove pa mnogo. Izpričuje nam, da je bil škof še dan pozneje, ko so mu umaknili brošuro iz javnega knjigo-trštva, do dobrega prepričan, da se brošura prodaja še vedno tam, kamor jo je izročil v razpečavanje. Če je pa škof vedel, kaj se je zgodilo med tem, dosti žalostno zanj, če je poizkušal kljub protestu svojih kano-nikov spraviti prepovedano delo še vedno med svet. Kje je tista Vaša „pomota“, farizeji?

Kanonik Kalan in knjigarnar Mesar nedolžna?

Naj obračunamo še s tema dvema gospodoma. Kanonik Kalan je menda predsednik in glavni vodja Katoliške tiskarne. Kot tak je moral vedeti za sklenitev te kupčije. In ako ni vedel, je on odgovoren zato. Ti-

skarna ni zaupala škofu, zahtevala je od njega naplačilo 1000 kron za tisk in vezavo. Škof se je moral vdati in je plačal. Kalan je moral tudi vedeti za škofovo naročilo, da se dotiskani izvodi pošljejo Katoliški bukvarni v javno razprodajo. Če je že pustil tiskati rokopis, vsaj drugo naročilo bi bil lahko preprečil. Zakaj ravno on še posebno, bomo kmalu slišali. Toda Kalan ima na vesti še druge grehe. Znano je, da so se posamezni odstavki že med tiskom raznašali po mestu in gostilnah, da se je delalo s tem že davno pred izdajo tisto pohujšanje med mladino, katero mečejo brezvestni klerikalci sedaj nam v obraz. Fej, hinavci! Vsak človek lahko greši, a če že greši, naj bo mož in nosi odgovornost za svoje grehe. Ampak zvrčati svoje lastne grehe na druge, povrh pa še hujskati nevedno maso proti nekrivcem, tako brezstidnost more prenesti le „krščanska“ morala. Ne pridite nam več bližje s takimi očitanji, sicer znamo iti do skrajnosti in Vam povemo še kaj drugega v obraz.

Kaj pa je z Mesarjem iz Katoliške bukvarne? Kaj pa, ali se je on tudi zmotil? Ne! Mož je šel k škofu in izjavil, da on ne prevzame založništva za brošuro. Škof je, to smo že zgoraj izvedeli, plačal, s tem je postal ne le pisatelj, ampak tudi založnik in izdajatelj svoje brošure. To bi moralo biti izrecno in na platnicah razvidno. S tem pa so prišli vsi trije katoliški možje: škof, Kalan in Mesar v zadrego. Škof se je obotavljal, da bi stalo njegovo ime še enkrat natisnjeno kot založnik. Sklenili so, dasi so morali vsi

trije dobro vedeti, da s tem činom zagreše proti tisk. zak. § 9., da se ime založnika izpusti. To pa bi morala cenzurna oblast opaziti, toda kakor se vidi, je šla morda škofu na ljubo preko § 9. tisk. zak. Pri nas v Kranju je bila c. kr. oblast bolj vestna; založnik zelene brošure se je ravnal po vzgledu rdečega škofovega originala. In glejte, konfiscirali so prvi natis in se je morala odrediti druga izdaja.

Mesar je dobil od škofa in tiskarne naročilo in pooblastilo za javno razpečavanje brošure. In — kakor vsem znano — to naročilo je Katoliška bukvarna tudi vestno izpolnila. Ceno 30 vin. je določil škof sam. Tudi ta nizka cena govori cele kapitlje za plemeniti namen. Vzemite luči in baklje, farizeji, pa iščite pri belem dnevu, posebno kadar ni megleno, po tisti Vaši „pomoti“ in „neprevidnosti“. Sem res radoveden, kje in kdaj jo boste našli drugje, kakor v — uredništvu „katoliških“ listov.

Legitimacije za ženine in neveste.

Vzemimo, da klerikalci ne lažejo, ko se izgovarjajo, češ, brošura je bila namenjena le ženinom in nevestam in se je tudi prodajala le tem. Naj bodo gospodje tako prijazni in nam povedo, ali se je moral vsak moški legitimirati kot ženin in vsaka ženska kot nevesta. Znani so nam slučajji, da so brošuro lahko dobili tudi zelo mladi, pa tudi nadkanonično zreli „ženini“ in istotako tudi „neveste“.

Kdo je pohujšal mladino?

Mladina iz Katoliške tiskarne je raznašala še nevezane izvode po mestu, noter do Opekarske ceste. Prvi izvod je prišel dijakom v roke, in ko je teden pozneje brošura izšla, so bili dijaki in „dijakinje“ prvi, ki so si priskrbeli pouk za ženine in neveste.

Škofova brošura v šoli.

V neko šolo pridejo dečki s škofovo brošuro. Ko pride katehet k pouku, so vstali in prosili, naj jim katehet razlaga zlate nauke iz brošure † Antona Bonaventura. Pravijo, da je bilo kateheta — sram. Kje so ti „ženini“ dobili rdečo brošuro, to pove iz posebne „prijaznosti“ uredništvo „Slovenca“.

Kupčija pri zaprtih vratih na praznik Vseh svetih.

V Katoliški bukvarni so brošuro prodajali še tretji dan po tisti že znani „pomoti“, ta dan je bil praznik Vseh svetih. Kdor je vedel, kako se pride od zdej v Katoliško bukvarno, ta si je lahko privoščil brošure, kolikor se je je hotel. Stoj, ni res! Nek mlad gospod, ki pa ni ženin in je prišel tisto dopoldne že po 15. zvezek, je tole doživel: Baje mu je dejal sam gospod Mesar: „Veste kaj, Vi jih imate zdaj že zadosti!“

Brez komentarja! Beležimo le: to je bila „pomota“ tretjega dne, na praznik Vseh svetnikov pri zaprtih vratih Katoliške bukvarne! No, moralisti, ki pripovedujete „storje“ o „umazani kupčiji“ — schmutziges Geschäft — kaj pravite vi na to?

Kdo je aprobiral škofovo brošuro?

To vprašanje je pokušil rešiti „Slovenski Narod“, ki je imenoval Ušeničnika in Kalana. Koliko je prizadet dr. Fr. Ušeničnik, smo že na drugem mestu — in sicer avtentično po škofovi izjavi — omenili. Kanonik Kalan je popravil „Narodovo“ vest, češ, da on ni aprobiral brošure. Meni se pa od odlične strani — le toliko smem izdati; vir je blagoslovljen — naknadno poroča, da je preč. g. kanonik Kalan rokopis imel v rokah in ga potrdil. Verjeti moram torej obema. Kdo izmed njiju se moti?

Dr. Šušteršič. — „Lopov“.

Na shodu v „Unionu“ je dr. Šušteršič svojega zavorca pral z lopovi. Te lopove je dobil, kakor je rekel iz zelene brošure. Na tem izrednem počaščenju smo dr. Šušteršiču tako hvaležni, da se mu za to posebno počaščenje ob neki ugodnejši priliki prav posebno in po zasluženju zahvalimo.

Nekatere „lopove“ pa vrnemo dr. Šušteršiču.

Že danes kot naplačilo na tekoči račun.

Državni in deželni poslanec dr. Šušteršič! Če ste vi imeli plemenitejši, poštenejši namen, škofove — ne trdim svinjarije, ampak da vaša obvelja, „nespodbodne“ spolne nauke zagovarjali, kakor pa oni vaši „lopovi“, ki so s svojo zeleno brošuro vašega prečastitega škofa ljudstvu pokazali v njegovi pravi luči, povejte mi na vašo vest, zakaj tega že niste storili takrat, ko je bil škof po svojem lastnem delu od vsega sveta zasramovan, od vas in vaših pristašev zapuščen? Takrat bi bila vaša dolžnost, dokazati, da ste vi res svitlo solnce na nebu črnih, pogubonosnih oblakov, kar mi nevedni imenujemo klerikalizem, takrat bi bile vaše in od vaših pristašev izražene „zaupnice“ na svojem mestu, takrat bi bili vi javnosti na najlepši način lahko doprinesli tako sijajen dokaz, da bi tudi vsakdo izmed nas z mirno vestjo rešil vprašanje, ali vi igrate le hinavščino in zaradi dobičkarije, če hodite vsak dan v cerkev in le zato, da vas ljudstvo vidi in reče: glejte ga, našega Šušteršiča, kako pobožen mož je to; in ali to res delate kot pošten, veren kristjan?

Še eno na srce:

Črnim kovačem škofovih zaupnic.

Tudi vas, ki ste se kakor črne trume lačnih kobilic zapodili po celi deželi in ste na vaših 57 shodih

kovali iz nevednega, od vašega zavijanja resnice zapeljanega ljudstva „zaupnice“ škofu, ki ima sam toliko vesti, da se javno imenuje: Vaš nevredni škof; tudi vas vprašam, zakaj ste vašega škofa zapustili v tistih zanj težkih dneh, ko bi vas bil krvavo potreboval, ko bi bil vam za vsako vaših „zaupnic“ rad podaril po eno graščino gornjegrajsko, če bi le sploh še katero imel? Ako ste res pravi katoliški možje, ako ste res zastopniki volje krščanskega ljudstva, tedaj bi bila vaša osebna čast, Vaše osebno versko prepričanje od vaše vesti zahtevalo, da skličete toliko shodov, kolikor znaša število krščanskega ljudstva na Kranjskem in vsak tak shod bi moral od vsakega kristjana dobiti ne zaupnico, ampak pooblastilo, da slovensko ljudstvo na Kranjskem ne mara za takega škofa, ki za kaj drugega ne dela, za kaj drugega ne moli, na kaj drugega ne misli, kakor kako bi dajal on, ki ni sam izkušen, izkušeni nauke za srečen zakon, neizkušeni pa take pouke, o katerih se jim niti sanjalo ni, dokler jih ni poučil sam škof ljubljanski † Anton Bonaventura!

Izpolnite ljudsko voljo!

Vam, dr. Šušteršič, Vam, črnim kovačem škofovih „zaupnic“, Vam, katerih eni ste prve dni po izdaji škofove brošure škofa javno zasmehovali — ne bojte se, Vaša imena stoje zapisana — polagam na srce: Skličite še enkrat ljudstvo iz cele dežele, pa namesto, da ga hujskate, namesto, da mu debele neresnice pripo-

vedujete, namesto, da mu njegove oči mamite s slepilom Vašega osebnega sovraštva do drugomišljenikov, odprite mu rajše oči in ušesa, preberite mu škofov „pouk ženinom in nevestam“ na glas, povejte mu, tako vas sedaj uči Vaš škof † Anton Bonaventura in vprašajte ga: Krščansko ljudstvo, povej odkrito, ne tako, kakor ti navadno mi predpisujemo, ampak tako, kakor ti tvoja lastna vest velewa, kakor ti samo v srcu misliš, povej, ali zasluži ta škof glas tvojih zaupnic, ali je pastir vreden, da ga ovčice še dalje smatrajo za svojega?

Revež sem, zato pa stavim le svoje življenje, da bi se volja celega ljudstva strnila v en sam gromovit, celo Kranjsko obsegajoči klic: Proč ž njim, mi ne maramo takega pastirja!

To napravite, tako storite in potem — govorite!

Priznali ste pomoto in nespodobnost.

Zelena brošura — če je storila kak greh — nima na sebi drugega greha, kakor tistega, ki ga je škof sam povzročil. Ko so klerikalci javno molčali, so pa zahrbitno lagali, češ, to so liberalci grešili na škofovo ime. „Naš škof so presvet, da bi bili kaj takega pisali.“ Tako so nevedne ljudi farbali po mestu in deželi. Te laži jim je uničila zelena brošura. Rekla je: poglejte, take nespodobnosti vas škof uči. Tedaj so pa naenkrat zagnali velikansk hrup, vidite jih, so rekli, ti vas hočejo pohujšati. Škof je res spisal tako brošuro, take nespodobnosti, toda storil je to po pomoti.

Gospodje, ne bodite tako smešni! S tem ste se sami obsodili, obsodili ste svoje shode in obsodili ste najhujše tistega, katerega se hlinite zagovarjati: Vašega škofa! Navsezadnje zna škof pisati sam zase nespodobnih nauk, kolikor se mu jih zljubi, ampak škof, višji pastir nad pastirji in ovčicami, se ne sme zmotiti tako daleč, da bi razmetal take nauke med svoje ovčice. Vi priznate, da je on storil ta greh. Vi ste javno priznali, da so škofovi nauki nespodobni. — Dobro! Če ste vi že vse to priznali, priznajte tudi, da tak pastir, vršitelj takih pomot ne sme ne en dan več ostati pastir med vami! Kajti pastir, ki je zmožen takih pomot, takih nespodobnosti, je zmožen tudi, da v bodoče zapelje vse svoje ovčice še v hujše zmote, in to ga prav nič ne opravičuje, če je svoje pomote storil morda iz najboljšega namena. Ne ovčice pastirja, pastir mora svoje ovčice voditi po pravi poti. Pastir pa, ki tega vods(tva ni zmožen, naj gre med ovčice in se pusti voditi od boljšega pastirja!

 Za enkrat — to naglašamo — bodi naš protibračun s tem zaključen!

Krščansko ljudstvo!

Poglej na 1. strani nauke aposteljev in dobro si jih zapomni! Misli si, da smo — po rdeči škofovi brošuri zapeljani — res grešili v svoji zeleni brošuri. Potem si pa še predočuj, vse to preganjanje, vsa ta obrekovanja, vse te laži od strani tistih mož, ki bi morali kot na čelu katoliške stranke stoječi, biti vzor in luč krščanskega življenja. Vprašaj se po tem, kar si zadnji čas slišalo o obrekovanjih iz peresa teh mož po listih, iz ust teh mož po shodih, ali izpolnjujejo Kristov nauk: „ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe“ ... ali se drže apostelnovih besed: „blagoslavlajte one, ki Vas kolnejo, in molite zanje, ki vse hudo brez vzroka zoper Vas govore“, ... in ali so to tisti, o katerih sv. Avgustin govori: „Ne zavračajte torej z zasmehovanjem zasmehujočega, ampak molite za njega! Nagovori onega, ki ne ljubi miru, temveč se hoče pripraviti miroljubno tako:

„reci, kar hočeš, sovraži me, kar moreš, kolni me, kakor se ti ljubi, ti ostaneš vendar moj brat.“

Recimo, da smo mi res tisti, ki smo „vse hudo brez vzroka govorili zoper škofa“? Ali smo res govorili vse hudo, in brez vzroka? ali nam ni On dal sam vzroka dovolj zato, da smo ponovili le njegove lastne besede? Zakaj nas ne blagoslavlja, če smo jih mi kleli brez vzroka? Zakaj raje ne molijo za nas, da se poboljšamo in spokorimo svojih grehov? Če smo zasmehovali, kar je škof pisal, zakaj nas zavračajo z zasmehovanjem, zakaj raje ne molijo za nas, da bi častili in hvalili škofove nauke? Zakaj, če res ne ljubimo miru, temveč se hočemo prepirati, nas ne nagovore miroljubno: „Pišite o škofu, kar hočete, sovražite ga, kakor ga morete, kolnite njega in še nas povrhu, vedi ti, ki si pisal zeleno brošuro, in ti, ki si jo izdal: ti ostaneš vendar naš brat!...“ In tudi na to-le ne pozabite: Če je škof kaj pisal dobrega, zakaj nas preganjajo, ko smo ponovili le njegove besede? Ako pa je škof storil s svojimi nauki javno pohujšanje — nas n. pr. je že tako pohujšal, da smo njegovo pohujšanje prenesli v zeleno brošuro — zakaj pa preganjajo nas radi škofa, zakaj nas ne blagoslavlja, tistemu človeku pa, po katerem je pohujšanje prišlo, prineso vrv in mlinjski kamen, da se izpolni Kristov nauk, ki pravi: „da bi bilo zanj bolje, da se potopi v globočino morja“, zanj, „po katerem je pohujšanje pri-

šlo“ in zanj, ki je pohujšal katerega „teh malih“. In mi smo če ne med zadnjimi, gotovo pred prvimi! Vidiš, krščansko ljudstvo: tisti, ki se ne ravna ne po Kristovih naukov, ne po besedah sv. apostelja, kaj ne, ne morejo biti pravi katoličani, so torej še večji brezverci, kakor smo mi, ki smo se ravnali vsaj po nauku, ki ga nam je podal katoliški škof † Anton Bonaventura. V Katoliški tiskarni imajo še 8000 tistega „škofovega pohujšanja“. Vse to mislijo spraviti med tebe, krščansko ljudstvo, kakor hitro bomo mi umolknili. Ali boš to dopustilo, krščansko ljudstvo? Ne! Zato vzemi z mirno vestjo tudi ta III. zvezek v roke. Ni bogvekaj, vendar pa prečitaj, razmišluj ga! Delaj, bojuj se z nami! Imej pred očmi, da bijemo boj ne proti veri, ampak proti „škofovemu pohujšanju“, ki te še čaka. Mi hočemo le za dobre verne ovčice dobrega pastirja, boljšega, kakor je † Anton Bonaventura!

Kdor je zato, idi z nami v boj za pravično, potrebno in sveto stvar!

S tem je zaključena kritična razprava v zeleni brošuri; nadaljuje se pa v posebni novi izdaji, katero vsakemu toplo priporočam.

Kritik.

Pozor!

V tisku je in izide prihodnji teden:

* Modernist *

**† Anton Bonaventura
v kritični luči.**

I. zvezek.

Sestavil Podgorjan.

Cena 50 v.

Paroča se v tiskarni v Kranju in pri nekaterih
knjigotržcih.

RUTARS.NET

 www.rutars.net